

liska skrifterna, vilka sålunda är Guds Ord.

Det är sålunda inte alls **fråga om kvinnan har samma värde som mannen** eller ej. Ingen kvinnoprästmotståndare bestri-der det, eftersom det klart framgår av Bibelns ord: "Här är icke jude eller grek, träl eller fri, man och kvinna – alla ären I ett i Kristus Jesus." Men trots att Jesus ger kvinnan denna i orienten unika ställning, utväljer han henne inte till apostel eller apostlaämbetets fortsättning: herde- och läroämbetet i församlingen. Det betygar ju också Ingmar Ström, fastän han menar, att Jesus här gjorde fel, han förstod inte bättre! Vi vet bättre!

Hur annorlunda ser inte **Martin Luther** på denna fråga om predikoämbetet, som han på flera ställen behandlar: "Men sant är, att den helige Ande från detta ämbete undantagit kvinnor .. och därtill utvalt endast dugliga män (dock med undantag av nödfall)." Luther mässtrar icke Skriften, han vet, att där talar den helige Ande.

Värde och funktion

I Kristi kropp, d.v.s. församlingen, kyrkan, har alla lemmar lika värde, men inte samma funktion. För den moderna västerländska synen, att kvinnan i allt ska likna mannen och fylla samma funktioner – något som om hundra år förmodligen är helt förlegat – är det naturligtvis ytterst anstötligt, när Nya Testamentet talar om att kvinnan skall "underordna sig" mannen. Men djupdimensionen i denna syn framträder mer, då äktenskapet, förhållandet mellan brud och brudgum, jämföres med Kristi församling, bruden, som är sin brudgum, Kristus, "underdånig". Ordet kan missleda tanken. Det

handlar inte om slavisk lydnad, utan om ömsesidig kärlek, där brudgummen utan tanke på sig själv får axla ansvar och bördor och offra sig själv – medan bruden i hängiven kärlek fyller moderns viktiga funktion. I Guds goda "ordning" har varje lem sin plats, sin uppgift, som Gud givit utrustning för. När den synen får genomsyra oss som kristna, blir det inte angeläget att den ene ska kämpa för sin förmen- ta "rätt" att få kräva samma ämbete som en annan. Det blir i stället en förmån att få tjäna, just i den uppgift Gud anvisar. Visst kan vi på många punkter ha svårt att förstå Skriften, och det gäller också i dessa stycken. Men i stället för att mena, att Bibeln har fel, därför att vi inte kan förstå den, bör vi göra som Luther. Han, som var en lärd bibelforskare, tog av sig hatten, doktorshatten, och gick förbi det han inte förstod. Han böjde sig i vördnad och lydnad för Guds Ord.

Frågan gäller till sist: Ska Svenska Kyrkan fortfarande ha plats för präster och lekmän, som vill hålla fast vid den apostoliska tro, som varit självklar i den kristna kyrkan under nära 2 000 år. Inte minst inför den förestående ändringen av relationerna mellan stat och kyrka är frågan viktig. Under de gångna 20 åren har en märklig "samexistens" vuxit fram, vilken innebär att två diametralt motsatta uppfattningar i en trosfråga ändå kunnat rymmas i samma kyrka. Är den tiden nu slut, så att den ena riktningen skall drivas ut, den syn, som ända till 1958 var officiellt hela kyrkans?

Viktigt att besinna

För oss, som vill stå på den gamla grunden tror jag ett par saker är viktiga att besinna:

1/ Att den smädelse och det motstånd man kan få utstå för sin inställning i denna fråga, vare sig från massmedia eller på annat sätt, är en del av den förföljelse, som Jesus förutsäger för sina bekännare, och om vilken han säger: "Saliga ären I, när människorna för min skull smäda och förfölja eder, och sanningslöst säga allt ont mot eder." (Matt. 5:11) Snart kan angreppen gälla andra områden av tro och livsföring, så som man nu i Norge angriper tron på ondskans andemakter.

2/ Vad som än möter oss, ska vi **bevara lugn besinning och uppträda med kärlek och saktmod**. Håtska ord och elaka utfall må vara fjärran ifrån oss! Må vi i bön öppna oss för Guds Ande, som ger trygg fasthet i bekännelsen och ödmjuk kärlek i uppträdandet! Och låt oss hålla samman, stödja och uppmuntra varandra och inte döma varandra. Låt oss inte heller en här och en där i hastigt mod utträda ur kyrkan. Nej, vi står på den gamla grunden. Ska vi vika därifrån, måste vi **drivas** ut. Och visst kan sådant hända, både ståndaktiga biskopar och andra präster – och andra.

3/ Låt oss på allt sätt stödja de goda krafter, som vill främja kristen tro på Bibelns och bekännelsens grund. Från olika rörelser och riktningar borde vi nu söka oss samman till rådslag och förnyad gemenskap – för vi behöver varandra. Stormvindarna borde få driva oss samman – och närmare Kristus!

Severin Blidö

Manligt och kvinnligt i Skriften och i församlingen

Nedanstående artikel utgöres av ett föredrag hållet av biskop Bertil E. Gärtner för Göteborgs stifts präster den 1 december 1977.

Det är olyckligt att hela den problematik som ligger i detta föredrags tema i den offentliga, allmänna debatten har kommit att koncentreras i en enda brännpunkt – kvinnliga präster. Det har blivit så olyckligt till stor del beroende på massmedias agerande, att för många människor i landet kyrkan har fått en enda trosbekännel-

sepunkt – kvinnliga präster. Och där denna bekännelse ej hörs, där vänder man sig totalt oförstående och ibland i förakt mot motståndarna. Att man därvid ej i allmänhet frågar efter vilka bibliska och teologiska skäl som ligger bakom ett ställningstagande, gör saken inte bättre. Och ytterst få är intresserade av vad

kvinnans roll i församlingen kan vara, utvecklandet av en kvinnlig tjänst. Men nu skall jag inte klaga över detta utan istället med glädje ge mig i kast med ämnets problematik. Se vad man i korthet kan få fram ur Skrift och tradition.

Den självklara utgångspunkten för en presentation av synen på manligt och

kvinnligt i Skriften är de första kapitlen i 1 Mosebok. För en kyrka som vill höra till den allmänliga kyrkan är det självklart, att manligt och kvinnligt i församlingen regleras av vad Skriften säger. Det behöver jag ju inte understryka. Men det gäller inte bara att studera vad som sägs i 1 Mos 1-2 och kap 3, utan det gäller att förstå dessa texter i Kristus-uppenbarelsens ljus. GT skall ju läsas och förstås i ljuset av vad det nya förbundet – nya testamentet – säger. Och därför koncentrerar jag mig på hur dessa texter betraktas i NT.

"... till Guds avbild ..."

Välbekanta är orden i 1 Mos 1:27 "Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade han dem". De utsäger att det är en grundläggande princip att man och kvinna i gemenskap, tillsammans utgör människan. Denna första version av skapelseberättelsen understryker alltså likvärdet – om man vill uttrycka sig på ett modernt sätt – man och kvinna är skapade till Guds avbild.

Den andra versionen av skapelseberättelsen, 1 Mos 2, talar om hur mannen först skapades, av stoft från jorden och fick livsande inbläst i sin näsa. Vi observerar de två sidorna av människan, stoft och livsande, som inte har någon motsvarighet i andra delar av skapelseberättelsen. I detta kapitel 2 talas det ej om gudsavbild. Istället beskrivs människans del i skapelsen, men också hennes direkta gudsrelation. Hon är av stoft. – Men mannen klarade sig inte ensam. Berättelsen understryker därför att man och kvinna behöver varandra för att kunna vara helt och fullt människa. Mannen skapades först och sedan utifrån honom kvinnan. Detta manns beroende av kvinnan understryks också av orden i 1 Mos 2:24 som är överraskande och inte understryker mannens högre värde: "Fördenskull skall en man övergiva sin fader och sin moder och hålla sig till sin hustru, och de skola varda ett kött." Dessa senare ord talar om äktenskapet som är av Gud instiftat och som förenar äkta makar till en enhet, en fullhet, ett beroende av varandra.

Dessa båda skapelseberättelser ligger till grund för NT:s undervisning om man och kvinna. Därvid bör man observera, att alla nytestamentliga texter som talar om manligt och kvinnligt gör det inom ramen för äktenskap, gudstjänster och prästämbetet. Några riktlinjer ut till samhällstjänst, andra "yrken", föreligger inte. En tystnad som är talande. Vård att observera. Manligt-kvinnligt i biblisk relation hör hemma i en speciell ram.

1 Kor. 11 kritiserad

Låt oss nu se hur dessa gammaltestamentliga skapelseberättelser tolkas i NT i

Kristusuppenbarelseens ljus. En av de texter hos Paulus som är mest utsatt för människors kritik är i detta sammanhang 1 Kor 11 – om kvinnans uppträdande, när hon aktivt deltar i gudstjänsten, utövande av Gud givna speciella uppgifter – Andens gåvor, profetior och bön. Detta ställe har sagts utgöra ett exempel på ett verkligt nedvärderande av kvinnan, v 3. "Kristus är envars mans huvud, och mannen är kvinnans huvud och Gud är Kristi huvud." Mannen är kvinnans huvud. Klar diskriminering av kvinnan? Herrementalitet? Nej. Skulle det vara så skulle det också finnas en mindre värd person i Treenigheten. "Gud är ju Kristi huvud." Och det är av den allmänliga kyrkan – före kyrkosplittningen på 1000-talet – antaget att personerna i Treenigheten inte skall rankas som högre och lägre, mer eller mindre värda. Vår kyrkas bekännelse säger samma sak. Det kan alltså inte vara en värderingsskala i serien i v 3, Gud, Kristus, mannen, kvinnan. "Gud är ju Kristi huvud." Det grekiska ordet för huvud, *kefalä*, har som grundbetydelse "den ur vilken någon framgätt" (detta märker man i Septuaginta, den grekiska översättningen av GT). Det är Gud som framträder i Kristus, eller Kristus har framgätt ur Gud Fadern och återspeglar

hans härlighet, och det är Kristusavbild – som är Guds avbild – som framträder i mannen och genom mannen i kvinnan. Det är härvid 1 Mos 2 som ligger till grund – först skapades mannen och eftersom han inte kunde existera som hel och full människa ensam skapade Gud kvinnan **ur mannen**. V 8: "Mannen är icke av kvinnan utan kvinnan av mannen." Observera grekiskans preposition *ek* "ut", "från". För att ingen skulle dra felaktiga slutsatser och göra upp en värderingsskala ur denna text tillfogar Paulus en kommentar i v 11 och 12. "I Herren", d v s i den nya skapelsen som endast existerar i Jesus Kristus, "är det så att varken kvinnan är till utan mannen eller mannen utan kvinnan. Ty såsom kvinnan är av (**ek**) **mannen**, så är också mannen **genom** (**diá**) kvinnan." Människan födes alltid av en kvinna. "Men alltsammans är **av** (**ek**) Gud." Det är från Gud som serien utgår, Gud-Kristus-mannen-kvinnan. "Till Guds avbild skapade Gud människan, till man och kvinna skapade han dem." Båda har lika del i Gudsligheten. Att Paulus valde ordet *kefalä*, "huvud", är mycket signifikativt. Närmast till hands låge *kyrios*, "Herre", om Paulus velat vara principiellt sett patriarkalisk. Mannen var herre över kvinnan. Men det kunde han inte vara, eftersom hans förebild i serien var relationen Gud-Kristus.

Andra kyrkors syn

För att nu inte våra tankar skall vara inriktade bara på en enskild exegets och biskops textutläggning, så vill jag hänvisa till principiella uttalanden från andra kyrkors ledare. Och då vänder jag mig till de stora kyrkorna i världen. Vid framställningen av relationen man-kvinnan, som har avgörande betydelse för prästämbetets utformning, utgår Thomas Hopko, ortodox teolog, från Treenigheten för att visa att Gud icke är en person utan tre personer i en. Denna trefald i enheten – av samma väsen, samma värde men dock med olika uppgifter inom enheten – är en bild för skapelsens uppdelning av människorna i två olika kön. Skapelsen reflekterar Guds egen flerfald i enheten. Mänsklig enhet framträder i tvåfalden – man och kvinna. Samma människa, av samma värde i enheten, "människa", och dock med olika uppgifter och roller. Gud existerar och handlar inte på annat sätt än den ene utan den andre. Faderns uppgifter är inte desamma som Sonens och inte heller Andens. "Eftersom den Helige Ande inte är Fadern eller Sonen utan den tredje personen i Treenigheten och inte gör vad Fadern och Sonen gör, så minskas dock icke den Helige Andes värde och jämställdhet som gudomlig person." Den ene behöver den andre. Och så är det med manligt och kvinnligt: det måste finnas en kvinna om mannen skall vara vad och vem han är, liksom kvinnan inte

"Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade han dem."

skulle vara vad och vem hon är utan mannen. Så är det på skapelsens plan, och ortodoxerna menar att det hör samman med gudsbilden.

När sedan Kristus framträder i jordisk gestalt, framträder han på skapelseplanet som en man som behöver "kvinnan", så att relationen, symbolspråket blir: Adam och Eva, Messias och det nya Israel som är Guds brud, Kristus och kyrkan, liksom detta hade förebildats i GT – Gud och Israel, brudgummen och bruden. Och i relationen Kristus-Kyrkan är den sanne kristne (både man och kvinna) symbolen för den andra Eva i hennes relation till den andre Adam – Kristus. Och enligt ortodox bekännelse är man och kvinna i äktenskapet som en "liten kyrka" så som det sägs i Efes 5.

Nu är det tyvärr så att denna relation man och kvinna i skapelsen inte är i funktion som den skulle vara utan har förstörts genom syndafallet och därför fungerar inte man-kvinnan-enheten i sin bibliska fullhet. Mannen påverkas av den förste Adams synd att bruka makt och våld, att förtrycka och härska. Man kan här illustrera detta med 1 Mos 3:16, människan i syndafallets konsekvenser. Adam vill råda och härska, Eva åtrår att bli som mannen. Tragiskt är det i världen idag att detta "fallna" manliga ideal så genomsyrat hela samhället. Det är vad 1 Joh 2:16 säger: "Ty allt som är i världen, köttets begärelse och ögonens begärelse och högfärd över detta livets goda, det är icke av Fadern utan av världen." Själviskhet, individualism förpestar äktenskap och manligt-kvinnligt-relationen. Eva vill inte inordna sig i den gudomliga skapelse-relationen utan strävar efter det manliga idealet, "förverkligar sig själv", tillägnar sig de s k "friheter" som mannen tillskansat sig mot Guds vilja. Det är en tragedi, menar Hopko, när det onaturliga, syndfulla blir norm och eftersträvanvärt. De kristna har alltför ofta accepterat världsliga ideal som normativa för dem själva och kyrkans liv.

Maskulinisering

Ärkebiskop Ratzinger, medlem av troskongregationen, och L. Bouyer, fransk teolog, påpekar i grundliga utredningar att vi har fått en den manliga formens dominans, vilket betyder att det kvinnliga kommit bort. Det går så långt på radikalt håll, att den kvinnliga delen av människan och dess särart förbjuds i detta slag av jämlikhetsidé och att det föreligger en maskulinisering. Människan skäms för sitt kön som man eller kvinna. Rätten att vara kvinna och på så sätt i högsta grad människa bestrids av många.

Denna fundamentala förståelse av relationen manligt-kvinnligt i Kristusuppenbarelse, som jag nyss talat om, är också avgörande, när vi kommer in på nästa sida av problemet – mannen, kvin-

nan, ämbetet. Den övergripande idén är att Kristus erbjuder den ursprungliga riktiga relationen mellan man och kvinna. Jesus gör detta klart i sin utläggning av äktenskapet i Matt 19, när han talar om hur människor för syndens skull valde den lätta vägen till skilsmässa. Mose tillät skiljebrevet för "edra hjärtans hårdhets skull". Vad som nu kommer i Jesus är ett återgripande på skapelsen. "Har ni icke läst att Skaparen redan i begynnelsen gjorde dem till man och kvinna (1 Mos 1:27) och sade: Fördenskull skall en man övergiva sin fader och sin moder och hålla sig till sin hustru, och de två skall bli ett kött", 1 Mos 2:24. De är inte längre två utan ett. Denna utläggning stämmer helt med det Paulus säger i sin utläggning 1 Kor 11 – man och kvinna är en interrelation, tvåfaldens enhet.

Samma tanke om ett återgripande till denna ursprungliga gudomliga vilja i skapelsens ordning finner vi i Gal 3:26–28. När en människa kommer till tro och är döpt är hon ett Guds barn, v 26. Och hon är det i Jesus Kristus. Den som är döpt har iklätt sig Kristus, kommit in i en ny dimension av livet, den som Paulus omkring 150 gånger talar om i sina brev – "i Kristus", "i Herren". "I Herren" kan man nu förverkliga Guds vilja med manligt och kvinnligt. Och det är här som enheten kommer till uttryck – "Här är icke jude eller grek, här är icke träl eller fri, här är icke man och kvinna (1 Mos 1:27), alla är ni ett i Kristus Jesus." Så märklig är frälsningen i Kristus. Och det är nu först "i Kristus" som ett nytt liv med nya människor kan förverkligas. Men man måste observera att detta inte upphäver Guds skapelseordning. Det är ett genombrytande av syndens förvanskande av skapelsen.

Används som argument

Den här texten, Gal 3:28, används ofta som argument för kvinnliga präster. Men den talar inte alls om denna funktion – prästämbetet. Vad den berör är snarare det allmänna prästadömet, eftersom varje döpt människa är kallad att tillhöra det allmänna prästadömet. Denna tanke har alldeles för mycket kommit bort i diskussionerna. Kyrkans medlemmar är allesammans "ett konungligt prästerskap". Alla som blir döpta och kommer till tro blir insatta i denna allmänna prästerliga uppgift. Här finns ingen skillnad mellan ras, yrke, status eller kön. 1 Petr 2:9, Uppb 1:6 går tillbaka på 2 Mos 19:5–6. Det är det allmänna prästadömet uppgift att vittna för sin tro i ord och gärning. Hit hör också att uppfostra barnen och ungdomarna i kristen tro. Många gånger missförstår människor detta och blandar samman det allmänna prästadömet med det speciella prästämbetet som är av Kristus instiftat. Således brukar man anföra kvinnorna vid Jesu uppståndelses

grav liksom den samaritiska kvinnan, Joh 4, som exempel på att kvinnor utfört prästens uppgift. Men detta har ingenting med det speciella prästämbetet att göra, med predikan och sakramentsförvaltning. Snarare visar det hän till det allmänna prästadömet vittnesbördsuppgift. – "Att ge skäl för sin tro" som Petrus skriver (1 Petr 3:15) är en uppgift som hör alla kristna till. Inte heller är man inne på prästämbetets mark när man läser i Apg 18:26 om Priskilla och Akvila att de grundligt undervisade Apollo, "de tog honom hem till sig".

Både män och kvinnor

De andliga gåvorna fungerade också vid gudstjänsten så att både män och kvinnor profeterade och talade i tungor, 1 Kor 11 och 14. Detta allmänna prästadöme är inte en konkurrent till prästämbetet. Det är inte ett slags hjälpprästerskap eller halvprästerskap. Och det är inte på något sätt av mindre värde.

Det speciella prästämbetet är av Kristus själv instiftat. Det behöver jag inte närmare utreda. Det är således inte härlett ur det allmänna prästadömet. 1 Kor 12:28. "Gud har i församlingen satt först och främst några till apostlar ..." Jesu utväljande och sändande av apostlarna hör också hit, Mark 3:16. Joh 20:21 ff, Matt 28:16–20. Detta är de klassiska texterna, bekräftat av vår kyrkas bekännelseskrifter.

Det är ju rätt vanligt idag att man i sin argumentation förutsätter att prästämbetet är en av de yrkesmöjligheter, som institutionen kyrkan erbjuder och därför hör till de rättigheter som hon har att förläna och i överensstämmelse med jämlikhetssatsen måste förläna. Kyrkan själv ordnar ämbetets utformning. Men det är inte utan vidare ett "yrke" som kyrkan förfogar över, utan det är henne givet i Kyrkans Herre. Man kan inte ge en rationell förklaring till varför Jesus blev man, blev människa i Palestina under kejsar Augustus tid. Ingen kan bevisa att kristen tro måste utbreda sig just i Europa.

J. J. von Allmen, schweizisk reformert, välkänd teolog, har utfört denna tanke på nattvardselementen: "Varför skall kyrkan egentligen i hela världen och för all tid fira Herrens måltid med medelhavsområdets typiska mat och dryck? Svaret ligger däri att initiativet till nattvarden inte stammar från kyrkan utan det är Kristus själv som dukat bordet, han väljer dess ingredienser, bröd och vin. Guds evige Son har överlämnat detta åt kyrkan." Även om ämbetet inte är ett sakrament i vår troslära kan jag hålla med den reformerte teologen, att det inte är kyrkan som bestämt om mannen och ämbetet utan det är så överlämnat av Kyrkans Herre.

Detta speciella prästämbete skall enligt NT icke överlämnas åt kvinnor utan endast åt männen. Detta är för många ett stötande uttalande, vilket är förståeligt i synnerhet i vår tid. Nu skall jag inte gå in i detalj på detta område. Bara klart säga ifrån att vi nu börjar få en klar konsensus ute i världskyrkan i denna fråga, där man vill vara positiv till Nya testamentets framställning och den gamla kyrkans tolkning av denna.

Tungt dokument

Det senaste tunga dokumentet i denna fråga är från Kongregationen för troslära i Rom, "Deklaration angående frågan om kvinnors tillträde till prästämbetet", publicerad 28/1 1977. Ett dokument som man inte talat om i svensk press, eftersom det så klart tar ställning för NT:s syn och mot de reformistiska kyrkorna, till vilka Svenska kyrkan hör. Deklarationen tar upp flera av de argument som vi framfört sedan 1957. Det starka understrykandet av representationstanken i prästämbetet som deklarationen gör kan man som evangelisk teolog ställa sig kritisk till. Det finns dock många fina formuleringar i denna text angående det bibliska materialet, som man kan acceptera. Man fastslår att både Bibeln och kyrkans tradition klart säger nej till kvinnliga präster. Vad som i svensk debatt spelat en mindre roll – Jesus utvalde endast män till apostlar – blir här av stor betydelse. Samma sak gäller inom den anglikanska världen liksom bland ortodoxerna. Skälet till detta är tvåfaldigt – både kristologin och uppenbarelsen. Klart visar man, att det inte förhåller sig så som det ofta sägs i diskussionerna, att Jesus inte kunde utse en kvinna till apostel och präst på grund av sin bundenhet till sin egen tid. Det var omöjligt för en kvinna på den tiden att vara präst, säger man ofta. De forskare som står bakom deklARATIONEN visar klart, att kvinnan inte hade en så undertryckt ställning som man säger. Det fanns kvinnliga präster i flera olika religioner och redan hundra år efter Jesu död uppstod den ena gruppen efter den andra inom kyrkan som tillät kvinnor att vara präster. Men kyrkan ingrep under hänvisning till Skriften, Jesus och apostlarna.

I detta sammanhang är det viktigt att observera att i den valentinianska gruppen av gnosticerade kristna var det en kvinna som innehade den viktigaste ställningen i kyrkan. Maria Magdalena ägde den sanna uppenbarelsen som Jesus givit henne. Därför polemiserade hon i texterna starkt mot Petrus, som bara hade insikt till en del. Kvinnliga präster fanns i denna del av kyrkan hundra år efter Jesus. Det visar att det inte var omöjligt på Jesu tid att utse kvinnor till präster. Att Jesus skulle vara bunden till sin tids kvinnosyn avvisar man. Dels hänvisar man till inkarnationen. Han visste vad

"... detta är Herrens bud ..."

han gjorde för hela kyrkan, för alla tider, när han kallade män till apostlar, liksom han visste vad han gjorde när han instiftade sakramenten. Dels hänvisar man till hur Jesus behandlade kvinnor under sin korta jordetid. Han var radikal i sin kvinnosyn, gav dem en plats som de inte haft tidigare. Därför menar man i deklARATIONEN, att Jesu handlingssätt är förblivande norm, liksom vad apostlarna sagt vilka undervisats av Jesus.

De ortodoxa kyrkorna – i den mån de börjat bearbeta problematiken – har kommit ut med mycket starka uttalanden mot kvinnor som präster under hänvisning till delvis samma argument från Bibeln och traditionen som Rom angett liksom många inom den anglikanska kyrkavärlden. Och det är uppenbart att frågan blivit ett ekumeniskt problem av första rangen.

Kristologin och den för Kyrkan förpliktande uppenbarelsen som Kristus och apostlarna givit är grunden för de stora kyrkornas positiva hållning till NT i denna fråga. I detta sammanhang är man på flera håll oroad över den sk feministteologin. När episkopalkyrkan i USA på sin General Convention 1976 hade beslutat med några rösters övervikt att öppna prästämbetet för kvinnor, möttes deltagarna av kvinnor som delade ut tryckta kort med följande ord på: "God be with you. She blesses you." Enligt Dagens Nyheter hade man under den stora kvinnokongressen i USA för en tid sedan

(november 1977) satt upp en banderoll med orden: "Gud kommer snart och hon är förbannad." – Man vill förklara hela uttryckskedjan, Gud Fadern, Jesus Sönnen, osv som mansdominerad, och man använder sig av detta i böner och förkunnelse. Detta är ett ifrågasättande av uppenbarelsens karaktär så som Gud ville att den skulle vara.

Om vi nu lämnar stridsfrågan om kvinnan och ämbetet och frågar: Vad kan då en kvinna göra i församlingen? För det första skall kyrkan se till att kvinnor får de tjänster som de med rätta kan inneha utan att överträda den principiella rollfördelningen mellan man och kvinna i Skriften. Diakoniämbetet t ex har uppgifter som inte kommer i strid med Skriften. Där finns karitativa uppgifter, Kristusämbetets diakonala uppgifter. Där finns delar av församlingens undervisning, eftersom det som barnen och ungdomarna skulle lära sig i hemmen och i skolan om den kristna tron är borta. Priskillauppgifterna finns där. Liturgiska uppgifter finns där också. Hela tiden skall man ha i tankarna grundinställningen – manligt och kvinnligt kompletterar varandra. De två är ett i äktenskapet och i gudstjänst – församling. Det har varit mycket missbruk under gångna tider av denna självklara interrelation mellan manligt och kvinnligt. Det finns således en grundprincip i NT som kan förverkligas i församlingen idag utan att man bryter mot Herrens bud.

Stark ställning

Fornkyrkans diakonissa hade en ställning som var stark och fast rotad i församlingen, en sak som idag bör restaureras. Orden i 1 Tim 3:8 ff. berör en tjänst som kallas "församlingstjänare", men som i grundtexten kallas "diakoner" och kan vara både män och kvinnor. Den som utför väl denna diakonitjänsts arbete "vinner en aktad ställning", v 13. Men kan en sådan "diakonissa" överhuvudtaget undervisa en söndagsskoleklass, säger man, när det står att hon inte får "uppträda som lärare", 1 Tim 2:12? Inte kan hon heller vara missionär, eftersom det står att hon skall tala i församlingen, 1 Kor. 14:37? – När man läser den svenska översättningen måste man ha klart för sig att orden alltid skall tolkas i det sammanhang de står. Om det i en text står "lärare", så kan man inte omedelbart dra slutsatsen att det gäller våra dagars lärare i skolorna eller söndagsskollärare. I NT används ordet "lärare" allra främst om Jesus i evangelierna. Hos Paulus står ordet som beteckning på hans eget apostolat, 1 Tim 2:7, 2 Tim 1:11, men också på en bestämd grupp inom församlingen som hade del i prästämbetets undervisande funktion, 1 Kor 12:28, Efes 4:11. Jämför Apg 13:1. Det är denna funktion som det gäller i 1 Tim 2:12. Därmed faller alla falska slutsatser ur detta textställe. (vänd)

Att kvinnorna inte skulle få "tala" i församlingen enligt 1 Kor. 14:34, har tolkats som om det gällde kvinnor som satt och pladdrade och inte kunde hålla tyst under gudstjänsterna. Jag kan inte finna annat än att detta är en befängd tolkning som inte går att hämta ur textens sammanhang. Paulus ord kan här inte heller tolkas som ett totalförbud för kvinnorna att yttra sig i gudstjänsten, eftersom aposteln i 11:5 klart har visat, att kvinnan både kan bedja och profetera genom Andens gåvor. Därtill kommer hennes, liksom alla döpta och troende kristnas uppdrag att

avlägga ett vittnesbörd. För att riktigt visa, hur allvarligt aposteln ser på denna utsaga, presenterar han i fortsättningen av texten i 1 Kor. 14 fler och starkare skäl än på något annat ställe i sina brev: a) så är det i alla de andra heligas församlingar, b) det är i överensstämmelse med skapelsens ordning, "såsom lagen bjuder" (lagen=Moseböckerna, här de första kapitlen i 1 Mos), c) "är det från eder (som inte vill lyda aposteln) som Guds ord har utgått?", d) den som har den helige Ande inser att vad aposteln talar är i enlighet med Herrens vilja, e) det är ett "Herrens

bud", f) "om någon icke erkänner detta, så erkänns han icke själv (av Gud)". Denna översättning är enligt grundtexten, och den nya bibelöversättningen kommer att korrigeras 1917 års översättning.

De övriga svårbegripliga uttrycken i detta textavsnitt skall jag försöka utlägga i ett annat sammanhang. Ett första försök har jag gjort i den lilla skriften "Ämbetet, mannen och kvinnan i Nya testamentet" som utkom 1958.

Feministteologi – vad är det?

"– Har ni svårt med de manliga attributen i bibeln? Är t ex Gud en man?
– Klart han inte är man, replikerar Maud. Han är både man och kvinna. Det står ju att Gud skapade människan till sin avbild, till man och kvinna skapade han dem."

Den 29 januari i år prästvigdes Maud Lundh i Lunds domkyrka av biskop Olle Nivenius. Sydsvenska Dagbladet Snällposten hade gjort ett reportage veckan innan med de blivande prästerna för Lunds stift och då främst intervjuat de kvinnliga kandidaterna. Lundh var en av dem. Mellan reportern och henne utspann sig bl a ovanstående dialog. Lundhs svar visar på att hennes teologi är besmittad av den pest som nu med storm drar fram över den teologiska världen, nämligen *feministteologien*.

Feministteologien har sina rötter i USA och blomstrade upp där på 1960-talet. Den går hand i hand med kvinnokampsrörelsen världen över och intentionen är således den att kvinnan på alla områden skall bli jämlik mannen, och det särskilt på teologiens område. Feministteologiens anhängare och sympatisörer, de s.k. "feministteologerna", finns fr.a. i Amerika och Holland. Denna teologi, eller rättare *heresi*, har fått fotfäste även i vårt land.

Feministteologerna vänder sig fr.a. mot att den teologiska världen är "fullkomligt mansdominerad", som en kvinnlig blivande präst skrev i en uppsats under den s.k. tematerminen i Lund i höstas, eller som Lena Malmgren, präst, i ett öppet brev till rikstidningen "Vår Kyrka" nr 21/22 1977 uttrycker det: "... för att ge bilden av Gud som en tillflykt, en god förälder, kanske vi måste släppa ord som kung och herde och kanske också far ibland."

Redan mot slutet av 1800-talet var ett tiotal kvinnor inne på detta. De klippte ut de stycken i Skriften som handlade om *kvinnor* och skrev egna kommentarer till

dess. Resultatet blev en bok, "The Woman's Bible", vilken inte uppmärksammades så mycket då den kom ut, men som genom feministteologernas försorg fått stor spridning de senaste åren.

Feministteologien vänder sig mot att man talar om Gud såsom Fader, han/honom etc., med den motiveringen att Gud mycket väl kan vara kvinna eller åtminstone både man och kvinna eftersom människan skapades till Guds avbild, till man och kvinna. Även den helige Ande kan vara kvinna. Söndagen den 15 januari i radios program 1 kl. 17.15, det religiösa magasinet "Människor och tro" med John Ronnås, hade en grupp lundateologer ett radioprogram de kallade "Myten om madonnan". De läste bl.a. upp något som skulle likna en trosbekännelse i modern tappning. Den tredje artikeln började ungefär så: "Vi tror också på den helige Ande, *mor* och livgivaren ..." (min kurs.)!

Feministteologerna har inte mycket till övers för den mariaroll som kristendomen så högt aktar, vilket framgår av ovan anförda uppsats: "De kvinnor som fått en någorlunda aktad ställning i kyrkohisto-

rien har varit som den tjänande Marta, som den älskande modern Maria, som jungfrun som gömde och begrundade allt i sitt hjärta. Men det finns inga kvinnor idag som vill pressas in i detta sätt att leva. Kvinnor vill i stället bli erkända i de funktioner de står – som yrkeskvinnor, som tänkande och kännande människor." I studenttidningen "Kristet Forum" nr 4-5/77 skriver hon: "Vi kvinnor har fogat oss i mariarollen och nöjt oss med att gömma och begrundat allt i våra hjärtan. Men nu äntligen börjar det gå upp för oss att våra tankar och känslor också har värde."

Det är en mycket allvarlig anklagelse man gör sig skyldig till när man menar att de båda kvinnorna var *inpressade* i sitt levnadssätt och att de således inte var "tänkande och kännande människor"!

Feministteologerna menar allvar med vad de säger. De menar sig kämpa en god kamp, en kristen kamp, därigenom att de vill tillföra kyrkan den kvinnliga dimension som de anser saknas där. Feministteologien kan emellertid i ljuset av Guds ord inte räknas som en kristen teologi,